

Novelė „Daiktai“ iš Danutės Kalinauskaitės novelių rinkinio „Niekada nežinai“. Kūrinys publikuojamas autorei leidus.

Daiktai

Esu lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja. Neseniai savo aštuntokams uždaviau parašyti rašinį tema „Daiktai“. (Mintį mestelėjo sūnus: „Visi daiktai aplink taip sudaiktėję, kad jų kaip ir nėra...“) Norėjau, kad jie parašytų apie paprasčiausius daiktus - apelsiną, batus, rankšluostuką. Jiems prieinamu būdu apie tylią daiktų, tarp kurių gyvenimiški ir kuriais naudojiesi, bet kurių nepastebi, esatį. Tačiau beveik visi parašė apie „socelinę“ nelygybę. Apie tai, ką norėtų turėti, bet neturi. Štai vieno berniuko mintys: „... jos mami turi grožio saloną Vilniaus centre, sūnus - savo klestinčią firmą ir, aišku, yra jos direktorius. Jis turi sodybą, išmuštą plytelėmis ir lentutėmis. O kitas sūnus turi namą su baseinu, sauna, baru, trim šuniukais, kate, šinšila, iguana ir dar velniai žino koku velniu. O mes turime tik vieną katytę, vardu Razinka, kurią radome po tiltu.“ Sovietmečiu kultūros žmonių diskusijose apie dvasingumą ir atmosferą visuomenėje daug kalbėta apie tokį daiktų turėjimą (turtėjimą), ir tuomet tai reiškė dvasinių vertybių išdavystę. Straipsniuose, analizuojančiuose „literatūros santykius su dabartine tikrove“, gausdavo: „realiai iškilęs materialinių gėrybių kulto pavojus“, „meilė daiktui“ graso „išstumti meilę žmogui“, neretai patį žmogų paverčia „daikto vergu“. „Daiktai nepralaidūs žmogiškai šilumai.“

Ir t.t.

Ideologijos pasikeitė. „Materialinių gėrybių kultas“ įteisintas oficialiai, o

„godus sumaterialėjęs vartotojas“ - reabilituotas. Tik patys daiktai ir tada, ir dabar, aišku, - niekuo dėti. Metams bėgant imi įsitikinti, kad jie kaip tik labai pralaidūs - jei tik pats dėl kokių nors priežasčių nesi užakęs - ir žmogiškai šilumai, ir šalčiui, nusikaltimui ir bausmei, šiapusybei ir anapusybei, viskam. Neslėpsiu, esu neabejinga „materialinėms gėrybėms“. Mėgstu daiktus.

Man įdomūs daiktai - nesantaikos įžiebėjai ir taikytojai, plonais nematomais grybienio siūlais įsiraizgę į žmonių tarpusavio ryšius. Daiktai kaip detalės, iš kurių kaip iš siūlų kamuolio išvynioji visumą. Arba visumą suspaudi į detalę. Į kokį juodą paltą (kartą jau verstą), kurio blizgantys atvartai, rankogaliai ir kišenės, einant į svarbų pasimatymą, „retušuojami“ angliuku... Daiktai - likimo ženklai ir pranašai. Saugyklos ir talpyklos. Slėptuvės ir atvertys. Niekam nereikalingi palėpės daiktai, išgyvenantys savo paskutinę reinkarnaciją, jų jau niekas niekur nebeperveš - *life after life*.

Tikra tiesa, kad mirę žmonės apsigyvena daiktuose. Kai žiūriu į veidrodėlį nuskilusiu kampu su Rygos atvaizdu kitapus ir lenktinį peiliuką (Լ. 2 p. 10 k.), į šachmatų figūrėlę - baltąjį rikį ir moliūgų sėklų aliejaus kapsules „Peponen“ bet kurioje vaistinėje, be jokios mistikos žinau, kad tai - mano tėvas. Rožinys su pirštų nusvidintais poterėliais ir leidžiantis į kelionę kaimynams paliktas raštelis: „Šiltnamy - maistas šuniukui. Palinkėkite mums sėkmės“ - toje kelionėje žuvusi mano teta. Durnaropės kokonėlis ant rašomojo stalo nuo sieto tvoros, lietaus ir vėjo ištuštintas iki voratinkliškos materijos, - aš pati, kai būnu trumpam „išėjusi“, ir - tėvų namai, kurių jau nebėra suvisam. Dažytų plaukų

sruoga dėžutėj su dvigubu dugnu - ne „suragėjusių odos epiderminių ląstelių dariniai“, kaip aiškinama enciklopedijoje, o Vilmutė.

Vilmutė buvo iš kito miesto ir, gydymasi Vilniuje, gyveno pas mane. Tuos jos plaukus gydytojų nurodymu (nes jie vis tiek nuslinksią) kirpome virtuvėje, uždengę katilą su balandėliais. Juokaudami (tada dar truputį juokavome) dalijomės sruogas „atminčiai“. Vilmutės draugas, taip pat vienuoliktokas, nusidažęs oranžine - vilties - spalva plaukus, buvo spjovęs į mokslus tame kitame mieste ir gyveno pas mus ant pripučiamo čiužinio. Vieną sruogą jis įsidėjo tarp fizikos vadovėlio lapų. Vilmutės pusbrolis studentas - į užrašų knygelę tarp telefonų. Mano tada dar šeštokas sūnus, neturėdamas supratimo, kam gali reikėti žmogaus plaukų, sruogelę surišo siūlu ir pakabino ant stalinės lempos stovo. Nustėrau - ji priminė liūdnai nukarusį žydo ūsą. Žydo, pasmerkto myriop. Pasakiau, kad plaukų sruogelės - tai atminimas ir jas reikia saugoti medalionuose. Mes tam suradome dėžutę su dvigubu dugnu nuo mano melchiorinio žiedo.

Mergaitės tėvai buvo išsiskybę. Tėvas, muzikas iš „Dievo malonės“, įkaušęs tapdavo plačios sielos, kuriai visur būdavo ankšta. Mintis, kad baigia uždusti savo paties namuose, kur jo niekas nesupranta, apšvietė, kai žiūrėjo į dalinį saulės užtemimą pro žmonos plaučių rentgeno nuotrauką. Tada ir apsisprendė parduoti du saksofonus ir nusipirkti trobelę kaime. Džiaugėsi, kad pavargęs nuo miesto triukšmo ir rietenų su žmona bendrame nepasidalytame bute dabar jau gali niekieno neujamas keltis vidury dienos, o barzdą skustis priešais veidrodžio

šukę lauke. Laikė ožką ir su ja (nes ji nenuobodžiauja ir nepertraukinėja) kalbėdavosi egzistencinėmis temomis. Kartais jis atvažiuodavo į miestą, į savo buvusius namus, nes ten jam dar priklausė vienas kambarys. Žinojo Vilmutės diagnozę, bet niekada nežinojo, kuriam mieste ir kurioje ligoninėje ji tuo metu guli, kokia jos temperatūra, ką ji valgo ir ar išvis dar valgo. Jį erzindavo, jei žmonos giminės versdavo jį visu tuo domėtis - grūsdavo pro „banalią adatos skylutę“. Juk jo ryšys su dukterimi - tas gilusis. Dvasinis. Nei slaugyti, nei kuo nors padėti, sakė, negalys, nes pernelyg kentėtų. Neištvėtų. Mirtų pats. Tad prieškambarį ant stalo palikdavo nors savo kaimiškų obuolių. Bet dukra, grįžusi iš ligoninių po chemoterapijų, dažniausiai rasdavo juos jau supuvusius. Jei sugrįžti nesusėdavo iki jam vėl apsilankant, lėkštė supuvusių obuolių jį taip įsiutindavo, kad įpykęs viską išdaužydavo.

Vilmutė tirpo kaip vaškas ir pamažu atleido visiems. Ir tėvui, kad jo meilė jai turbūt ieško, bet nesuranda kitų išraiškos būdų. Ir Paryžiui, kad jo jau nebepamatys. Juodai suknelei su plonytėmis petnešėlėmis. Persikų spalvos lūpdažiui. Su manta polietileniame „Maximos“ maiše ji ėjo iš ligoninės į ligoninę. Jau užsienio klinikose, kai gydytojai dar turėjo „teorinių vilčių“, vieną pavakarę tyliai mamos paprašė palaidoti ją kapinėse šalia senelių. Pasodinti levukų, nes jų „linksmos burnytės“. Pažadėjo „nuo debesies“ rūpintis jais visais. Paskutinę dieną susikaupusi tvarkingai sudėliojo daiktus, pasakė, ką kam atiduoti, nusiprausė, išsivalė dantis. Pasiruošė taip, kaip pasiruošia 90 metų nugyvenęs žmogus, jei mirtis neužklumpa netikėtai, o smegenų žemėlapy

- dar vienas kitas kalniukas, ne vien dykros. Per laidotuves Vilmutės tėvas, tragikas iš pašaukimo, nuoširdžiai rauduoja, įsikniaubęs į savo motinos, senos moteriškės, petį, nes kaip visada buvo „truputį pavėlavęs“, „apsilenkęs laike“, tad įsiberė į kumštinę pirštinę nors smėlio nuo savo dukters kapo (kur jis dabar tą smėlį laiko - buteliuke? dėželėj su dvigubu dugnu? išbarstė girtas?), bet, nepakviestas gedulingų pietų, dingo nežinoma kryptimi. Vilmutės draugas, protestuodamas prieš tai, kas su juo atsitiko, metė mokyklą, plaukus persidažė juodai ir, savo tėvų siaubui, tapo miesto Bleku, laimė, trumpam. O jos motina („esu, bet nebesu“) jau išverkė visas ašaras. Labai retais atvejais moterų ašarų šulinėliai - išdžiūsta. Pažįstu moterį, kuriai Dievas ar likimas nepašyktėjo išbandymų: slaugyti ir numarinti tėvą, paskui motiną, netekti vienintelio sūnaus, kurį, greitkelio pakrašty keičiantį automobilio ratą, numušė kamazas, o dabar prižiūrėti mamos seserį storomis kaip kaladės kojomis. Senutė šlapinasi į lovą, o maitinama peša savo slaugytoją už plaukų arba purškia į veidą kruopas. Kad galėtų išsiverkti kaip visi žmonės, toji moteris turi operuotis ašarų kanalus - akys nuolat sausos ir lyg žvyro pripiltos. Tad tenka verstis su dirbtinėmis ašaromis. O tas reikia pirktis. Kainuoja - 13 litų 75 centus. Buteliukas su ašaromis - visada šaldytuve. Ji taip ir sako savo vyrui: „Broniau, kur nukišai mano ašaras?“ Arba: „Jau laikas nusipirkti man ašarų...“

Kai uždera mirčių, o taip beveik visada atsitinka po keturiasdešimties, imi stebėti, kas darosi su išėjusiųjų daiktais. Šio to verti - kokia sulčiaspaudė, indai, patalynė, rankšluosčiai, neretai net su kainų etiketėmis, laikyti „geresniems

laikams“, - atitenka giminėms kaip pereinamieji prizai. Dauguma kadaise nepakeičiamų kaip antra oda daiktų, ištikimiausiai tarnavusių ir labiausiai nusipelnusių išlikti, sulig ta diena virsta niekam neberekalingu šlamštu. Dantų protezai, skutimosi reikmenys, bandažas su akmenėliu - inkstuku išvaržai laikyti, apatinis trikotažas ir batai, išnešioti pagal individualią formą, pirštų kupreles, keliauja praradimų šachton į šiukšlių konteinerius - bomžų atradimų džiaugsmui. Daiktai po gabalą išsinešioja visą žmogaus gyvenimą, lyg jo nė nebūtų buvę.

Išeinantieji iš šio pasaulio daiktus, nors ir įkrovę savimi, nori nenori turi palikti, o štai gyvieji laikosi įsikibę, sakytum niekada nereikės mirti. Ir dar kaupia. Visa, kas kaupiama ir sandėliuojama, iškvėpuoja gyvenimo deguonį. Bet neturėti daugiau negu būtina reikia švarcenegeriškos jėgos. O gal patys daiktai nenori tavęs paleisti ir žaidžia savo piktus žaidimus? Antai iš mirusio giminaičio paveldėtas kandžių sukaptas kilimas užsiundo brolių ant brolio. O pusseserės velėja viena kitai „pusmetinius“ dėl keletą litų kainuojančio rankinio mikseriuko baltymams plakti. Kažkur skaičiau, kad daiktai elgiasi pagal žmonių elgesio dėsnius - keršija, pyksta, meluoja, vaidijasi, žudo. Ir kad šiuo požiūriu ypatingi stalai, piniginės ir peiliai. Mano draugės dėdė, išvykęs Amerikon, sunkmečiu išpardavė šeimos auksą ir sidabrą, bet pasiliko ir labai saugojo paprasčiausią virtuvinį peiliuką. Jam atrodė, kad tik su juo išgyveno. Taip, peiliukams visais laikais tekdavo didžiausi krūviai, sunkiausios užduotys - skurdas, baimė, viltis (prasi)gyventi ir mirtis. Bet pyksta ir keršija, ko gero,

dažniausiai smuikai ir fortepijonai. Su koku palengvėjimu mano namuose viskas atsiduso, kai fortepijoną „Ukraina. Černigiv“ ant lašinio skūrelių į laiptinę ištempė keturi vyrai. Jį nutariau parduoti tada, kai sūnų, pradėjusį draugauti su viena internaute, išgirdau telefonu sakant: „Jei nori apie mane sužinoti daugiau, pradėsiu nuo blogiausio - skambinu fortepijonu...“

Atsikratyti to, kas nebereikalinga, kas iškvėpuoja tavo gyvenimo deguonį, - tikras palengvėjimas. Matyt, dėl to daiktus iš modernių šiuolaikinių interjerų išrūkė laiko vėjai - minimalizmo tendencijos. Pagal tai namus skirstyčiau į „kietus“ ir „minkštus“. „Kietuose“ yra tik tai, ko reikia šiandieniniam tempo ir stresų išvargintam žmogui - daug tuščios išgrynintos erdves. Jokių psichiką atakuojančių dirgiklių. Beveik išoperuota praeitis. Žaliuzės, halogenai (operacinės apšvietimas), begarsės slankiojančios konstrukcijos, grindų laminatas ir lubų plastikas, euforbija ir chamedorėja, kaktusas, kompas. Šimtaprocentinis funkcionalumas. Tiesa, akinantis naujumas kartais šeimininkus keistai veikia - savo pačių namuose verčia jaustis svečiais. Tad turtingi žmonės už nemažus pinigus siunčia dizainerius į Londoną pasimokyti, kaip sufalsifikuoti laiko įbrėžimus, stilingai pasendinti daiktus - laiko patina aptraukti sienas ir baldus, net šviestuvus, garų ūku - virtuvės veidrodį, pabraižyti praustuvą. „Minkštuose“ į nenaujumą investuoti nereikia, visus įbrėžimus laikas ten daro už dyką. Tarpioje tų namų atmosferoje kaip sakuose įklimpę daiktai, seniai nebeatitinkantys tiesioginės paskirties, - ranka nekyla jų išmesti iš sentimentų ar prisirišimo. Ant palangių dar suka lizdus jeronimai ir vaikuojasi nebemadingos

pelargonijos. Girgžda durys ir „vaikšto“ medis. Kartais, jei tu namie vienas, iš tamsios kertės papučia transcendentinis vėjas, įneša - kokiais tuneliais? - kvapą iš anapus, visada - pilkumos, ir pašiurpsta rankų plaukeliai. Tokiuose namuose turi kur susigerti balsai, žingsniai ir dulkės - į draperijas ir štoras. Vorams yra kur austi savo ažūrinius patiesaliukus. Yra kuo pašerti padovanotą žaliąjį driežą San Sanyčių, mandarinų dėžėje atkeliavusį iš Ispanijos, - tais pačiais nelaimėliais vorais. Būtinai yra kam sudužti: dvidešimt metų ant sienos kabojusi įstiklinta Šardeno „Padėkos malda“ fatališkai nukrenta antrą valandą nakties ir pažyra į druzgus. Galimas dalykas, tatai ką nors reiškia.

Tačiau daiktai žmogui gyvenant išnyksta ir visiškai natūraliai - koncentriniais ratais, ir tai nuo jokių mados tendencijų ar norų nepriklauso. Čia tu negali rinktis. Banalus palyginimas, bet ar gali rinktis medis, rudenį žiedu aplink save metantis lapus. Pirmiausia išnyksta aukso žvynų svočios suknia ir išeiginis kostiumas baltais dryželiais su „fantazija“ kišenėlėje. Apskritai visos „fantazijos“. Ir visos peteliškės. Kaklaraiščiai. Skrybėliukai ir „bigudi“. Šešiasdešimties lėkščių stirta ir tiek pat šampaninių taurių - kad nereikėtų skolintis iš kaimynų (numiršta arba tave užmiršta ir visi 60 giminaičių, draugų ir pažįstamų, beaplanko vienas ar du). Žvejo pušnys ir bambuko meškerė su spiningu. Iešmai šašlykams.

Ilgainiui ratai vis mažyn - žirklys gyvatvorei karpyti, elektrinė sulčiaspaudė, mėsmalė ir vamzdelis dešroms kimšti, kastuvas ir plaktukas po lova (apsiginti). Galiausiai ateina antpirštėlio, siūlų ritės, tušinuko, virbalų, šaškių, nuotraukų, dantų šepetėlio ir krapštuko, nes nebelieka ir ko krapštyti, eilė, kol mažajame

ratuke lieka „kietasis“ minimalizmas: naktipuodis, akiniai (kojelė pridrūtinta vielute) ir briaunota stiklinė vandeniui. Ji sunkoka peršviečiamai rankai, užtat jos neapverčia ant kraščiuko atsigerti nutūpęs žaliasis agapornis. Taip, paskutiniai gurkšneliai - jau perpus su paukšteliu... Pats žmogus tada dar nebūtinai - daiktas. Jeigu jo blaivi nuovoka, savo artimųjų galvos skausmui, jis į dienų galą yra tikras aiškiaregys - mato kiaurai sienas, girdi negirdima, „į priekį“ žino, ką pasakys - pasiūlys jo artimieji. Jis yra tiesiog „daiktas savyje“.

„Nagas“, kuris pats nuspręs, kada jam laikas padėti šaukštą.

Kas kita, kai žmogus pradeda būti tikru daiktu. Oficialiai jis dar su pasu ir asmens kodu, pensininko pažymėjimu, vieta Gyventojų registro tarnybos prie LR VRM sąvaduose, o per rinkimus - balsas, bet neoficialiai - jau daiktas. Senas lagaminas languotu pamušalu, kitados su juo keliauta net į Piterį ir Bauskę, vėliau į turgų vežtos „Klipo mėgiamosios“, kurios tiesiog tirpdavo burnoje, o dabar jis palėpėje po skarmalais, sukandęs dulkėtą kailio skutą. Toks žmogus, pasiklydęs laiko ir vietos dimensijoje, savo vaikų bute devintame aukšte atsikelia trečią valandą ryto (jiems - nakties) ir eina liuobtis - šerti paršiuko ir lesinti vištų, ir taip „liuobiasi“ kiaurą parą kas pusvalandis arba dar dažniau. Arba kur pakliūva ir kada pakliūva „turi vidurius“ (kas gulėjo ligoninėje, per rytinę vizitaciją girdėjo gydytojo klausimą: „Kada paskutinįkart turėjote vidurius?“), o smegenų žemėlapiuose - jau jokių kalniukų, įdubų ar statesnių skardžių, vienos dykros. Tada tokių senukų (Dievo paukštelių) vaikų - brolių ir seserų - santykiai išbandomi siera ir ugnimi: „Jeigu tu priversi mane paimti

tėvą, aš nugrūsiu jį į galinį kambarį, nes daugiau neturiu kur dėti.“ Arba: „Jeigu tu nepaimsi motinos gražiuoju, aš tau atboginsiu ją į darbą ar paliksiu prie buto durų - rytą rasi dovanėlę.“

Bet tai - dar ne viskas. Ne per seniausiai laikraštyje skaičiau istoriją apie avariją Vokietijos greitkelyje, kai žuvo trys lietuviai. Jauni, gražūs ir sveiki, keliavę sau per Europą, į Lietuvą jie buvo parsiusdinti cinko karstuose. Atidarę karstus artimieji, o vėliau ir iškviestas teismo medicinos tanatologijos ekspertas, neteko amo. Žuvusieji niūksojo sumesti kaip malkos, „nepatogiai“ užlaužtomis rankomis ir suriestomis kojomis, jau apirę, pelijančiais veidais (laikyti ne šaldytuve), su zondais burnose, matyt, tiesiai iš reanimacijos lovų. Artimieji puolė ieškoti teisybės - ginti mirusiųjų teisės išlikti oriems. Bet pragmatiškas Vokietijos laidojimo įstatymas pretenzijas atmetė: vežamas kūnas tėra prilyginamas daiktui, todėl ir bylą galima kelti ne dėl mirusio asmens garbės ir orumo įžeidimo ar palaikų išniekinimo, o tik dėl „daikto sugadinimo“. Žodžiu, nieškokite ko nepametę. Ką išsiuntėme, tą ir gavote - daiktus. Atsiprašome, kad prastos kokybės. Praradusius prekinę išvaizdą.

Ima tirpti momenėlis, kai pulsuojančią hipertonišką naktį įsigalvoji, kas liks iš tavęs po mirties. Plaukai, nagai ir ragai. Gal dar koks varžtas. O kur iškeliausi tu pats? Kokie būviai, įvijos ir apsukos tavęs dar laukia? Jei tikėjimas apsiriboja tik tuo, ką matai ir gali pačiupinėti, - veikiausiai išėsi į daiktus: televizoriaus valdymo pultelį, „Siemens“ telefoną, tušinuką, bulvių skutiklį. Levandų pagalvėlę. Aromaterapinį muiliuką.

Mėgstu daiktus. Matyt, esu daiktų vergė. Man patinka pats daiktų fizinis būvis. Faktūra. Jų gruoblėtumas, šiurkštumas... Amelijos ranka stambiu planu filme "Amelija iš Monmartro", lendanti į maišą su slidžiomis pupelėmis, galėtų būti ir mano. Nuėjusi pas draugę slapčia praveriu jos seno virtuvinio bufeto duris ir įtraukiu jo kvapo. Kvepia ne perlinėmis kruopomis ir griekiais trilitrinuose stiklainiuose, o išnykusiu pasauliu. To pasaulio sudedamosios dalys, spėju: vilnos maišeliai ir muslino skiautė, tamsiai žalias terpentino buteliukas, sausas kosulys, į marliuką susukta Agotos duonelė nuo gaisrų, muskatas ir kardamonas, validolis, slaptam bufeto užkaborėly - aukso žiedas (likimo vingis - atskira istorija), su kuriuo jis per neapsižiūrėjimą buvo parduotas. Prie šito bufeto, prieš daug metų pirko iš vienos močiutės, draugės vyras ilgai triūsė, kol specialų skystį švirkštu sušvirkštė į kiekvieną kinivarpos skylutę. Taip išbalzamuotas, jis pragyveno ir močiutę, ir jos dukrą - žiedo savininę, ir sodybą, kuri sulyginata su žeme, ir net kaimą, kurio jau ir pavadinimą visi užmiršo. Nuėjusi pas kitą draugę, slapčia nagu įbrėžiu jos virtuvinio stalo malaizinį kietmedį (jis tik vadinasi - kietmedis, o iš tiesų yra minkštas kaip sviestas). Prakeikta juslinė prigimtis - viską pauostyti, prie visko prisiliesti pirštų pagalvėlėmis... Be to, pati sunkiai skiriuosi su daiktais. Sunkiau, nei norėtusi, į konteinerių šachtą nuleidžiu tai, be ko galiu apsieiti. Ypač patinka maži daiktai, visokios kaustytos blusos, trumpos novelės, išmintis, telpanti į vieną sakinį. Apie daiktų mažumą galėčiau traktatą rašyti. Bet mažumas, kaip žinome, įkandamesnis kinams, nes jų pirščiukai maži, o lietuvių... Tėvas pasakojo, kaip jo tėvas, mano

senelis, prieš daugelį metų kaime, kurio jau ir pavadinimą visi užmiršo, išardęs ant virtuvinio stalo taisė laikrodį. Trobon užėjęs toks didnosis Peredavičius, pasėdėjo kiek, „pasmardino ožiu“ ir jau eis, tik staiga senelis pasigedo vienos mikroniškos laikrodžio dalelytės, regis, spyruoklės prisukimo velenėlio, kuris varo krumpliaračius. Nuščiuvusi ir susikaupusi visa šeimyna, taip pat ir

Peredavičius, ieškojo to velenėlio puoduose, grindų tarpuose, pelenų kibire, net paplavų turinį išstudijavo, kol po dviejų paieškos valandų Peredavičius, didžiai nustebęs, aptiko jį savo didelės kaip kultuvė rankos bevardžio piršto panagėje.

„Ak, koks šūdukas“, - tepasakė išeidamas lyg įžeistas, lyg kieno apgautas...

Kai tvankų vidudienį žiūriu į matinėse aukso dulkėse dirvos išmestus moliūgus, aguročius, cukinijas, atrodo, kad tuose kiaušiniuose uždaryta pati vasaros šerdis. Bonsas tuopa meta pageltusius lapelius - ant miniatiūrinių petukų laiko kosminį rudens virsmą į žiemą. Sidabrinė „Mazda“ po avarijos pro mano devinto aukšto langą panaši į suglamžytą folijos gabaliuką. Vapsvų lizdas malkinės palubėj - kaip sudrėkęs popierinis japoniškas žibintas...

Norėjau, kad maždaug taip į daiktus pažvelgtų ir mano mokiniai. Bet jie rašė tik apie turėjimą. Turėti tą, aną ir trečią. Turėti trokšta ir mano sūnus. Nuo mažų dienų mokau jį džiaugtis - neturint to, ano ar trečio - neapčiuopiamu, ko nei nusipirkti, nei turėti neįmanoma. Pavyzdžiui, auksiniais geros knygos verpalais. Metaforomis ir metonimijomis. Pačiu grožiu be jokio turėjimo. Ypač grožiu ten, kur jo nematyti plika akimi. Mokau džiaugtis mažmožiais. Taip, kaip jais džiaugėsi Arundati Roi „Mažmožių dievo“ herojai, juokėsi „iš skruzdžių

įkandimų ant vienas kito užpakalių... Iš mažuliuko vorelio, kuris maskavo savo kūnelį šiukšlytėmis - vapsvos sparno atplaiša. Voratinklio siūlu. Dulkėmis. Lapų puvinu. Tuščia mirusios bitės krūtinės ląsta“. Ir t.t. Bet neišvengiamai ateina laikas, kai tavo vaikui ima „juodai“ reikėti stambmenų. „Prigimtine žmogaus teise“ - „Lamborghini“ ar „bent“ „Harley-Davidson“. Tokio automobilio, kuris, spustelėjus mygtuką, per keletą minučių virsta biuru, iš kurio gelmių išnyra kompiuteris, modernus telefonas, rasotas atšaldyto šampano butelis, sidabro taurės ir net nuoga moteris.

Kriziniais gyvenimo momentais važiuoju pas draugę į Markučius. Ji - negailestinga cinikė, bet man labai padeda. Kai aną kartą jai paskambinau karščiuodama: „Noriu tik nusižudyti.“ Ji tuoj „uždėjo kompresą“: „Maktelk „Domestos“.“ Dabar su kėkšto plunksnelių auskarais savo tirštėjančioj prieblandoje ji papsi pypkę ir raugia kažkokį raugą. Pikta liepia gultis ir rupia druska trina man nugarą. Trindama kalba: „Tavo kasdienybės ontologija ir tuščia mirusios bitės krūtinės ląsta, tylios esatys yra šūdo garas. Tu turi duoti savo vaikui kas geriausia, ir basta. Užuot čia verkšlenusi ir savęs gailėjusi, pasuk galvą - tu juk, po velnių, mokytoja, ir dar lituanistė, turėtum kibirkščiuoti fantazija! - kaip jį ištekinti už mafiozo ar muitinės viršininko dukters. Tada tavo Vytautėlis turės tą „Harley-Davidson“, o tu, jau būdama barzdota ir partiesta podagros, turėsi - ramią senatvę, apkamšytą pledu su klėtkais.“ Žinau, ta cinikė kaip visada teisi. Bet man, kaip ir visoms motinoms, neramu „į priekį“. Dairausi po savo „minkštus“ namus. Apsiliuobiu - rudenine muse pašeriu San Sanyčių.

Žvilgsniu išvarpau visas lentynas ir podėlius. Daug visko, kas iškvėpavo mano gyvenimo deguonį, visokio sentimentu ir prisirišimo, bet - nieko, ką būtų verta įdėti sūnui kraičio. Nei porcelianinio pietų servizo dvylikai asmenų su pūstu sriubiniu puodu. Nei sidabro žvakidžių iš vienuolikos komponentų. Nei šeimos relikvijų - auksinės proproprosenelės ilties ar žirklučių su pilveliais žvakių dagtims nukirpti. Ką jau kalbėti apie tokį daiktą kaip "Faberžė" kiaušinis! Vietoj jo - durnaropės kokonėlis, į kurį silpnumo akimirka vis išeinu, žinau, ateis laikas - liksiuosi jame amžinai... O dabar teks vis dėlto nenuleisti rankų ir įdėti šį tą neapčiuopiama. Slapčia viliuosi, kad į muitinės viršininko namus, jei pasiseks, jis įsineš tai vogčiomis - kaip kontrabandą.